

Sygn.akt. 20/37/8

OKRESOWA KOMISJA BADANIA
ZBRODNI HITLEROWSKICH
w Białymstoku
ul. Sienkiewicza-Curie Nr 1
tel. 204-41 w 25

PROTOKOL PRZESŁUCHANIA SWIADKA

Dnia 8 marca 1968r. Bolesław Reszka Sędzia Sądu Powiatowego w Białymstoku delegowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku działając na zasadzie art.4 dekretu z dnia 10.XI.1945 Bz.U.Nr.57,poz.293 i art.219kpk przesłuchał niżej wymienionego świadka w charakterze świadka. Świadka uprzedzone o prawie odmowy zeznań /art.94 kpk/ i odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania.

Świadek zeznał co następuje:

Nazwisko i imię: Jerzy Czesław Nakoneczny

Data i miejsce urodzenia: 19 lipiec 1925r. w Suchowoli

Imiona rodziców: Franciszek i Helena

Miejsce zamieszkania: Suchowola ul. Waryńskiego 9

Zadód: nauczyciel, nie karany, obcy.

W lipcu 1941r. do Suchowoli wkroczyli Niemcy. Wtedy też został utworzony posterunek Żandarmerii, który mieścił się przy Rynku Kosciuszki. Komendantem obozu był Weiss, zastępcy nie znałem. Poza komendantem na posterunku był starszy stopniem od komendanta Rüdell, był on w stopniu lieutenant, pamiętam, że był Hirsch, Józef Piecha. W pierwszej kolejności zaczęto zabijać miejscową inteligencję. Został aresztowany mój ojciec Franciszek Nakoneczny, nauczyciel. Razem z ojcem został aresztowany nauczyciel Stażycki Stefan. Oba zostali wywiezieni do Białegostoku i przebywali w więzieniu na Szosie Wschodniej. W dniu 5 listopada 1942r. w Białymstoku zostali zabici na dziedzińcu więzienia. Zastępca nauczyciel Bukowczyk Kazimierz pozostał na obszarze niemieckiej. W tym dniu kiedy ojciec i Stażycki zostali zabici, przyjechało Gestapo z Białegostoku i w Suchowoli w tym dniu został zabity. Po zabici został wrzucony do dołu po ziemniakach. Przy tej egzekucji był obecny Hans Urban amstokisarz. Po upływie pół roku na prośbę matki Bukowszczyka dokonano ekshumacji. W nocy wykopano w dole, włożone zwłoki do trumny i pozostały nadal w tym dole. Na grobie tym zgebioną mogiłę, żona zabiła tego posadziła kwiaty, żandarmi na drugi dzień zniszczyli tę mogiłę. Następnie został zabity Wasniewski z żoną, były rotmistrz wojska polskiego. W tym czasie pełnił funkcję leśniczego lasu Dubasiewszczyzna.

Następnie zostali zabici małżonkowie Bąguszewscy. Zabiła ich żandarmia z Suchowoli. W zimie 1943r. został zabity Józef Pepłowski, który został zabity na ulicy koło poczty. ^{to go zabił tego dokła}nie nie wiem ale napewno żandarmi z Suchowoli. W listopadzie 1942 Józef Ostrowski, Edward Ostrowski, Wiktor Kulikowski, Antoni Krysto Leon Zalewski, Edward Turel pracowali przy porządkowaniu getta. W tym czasie z bliżej nieustalonych przyczyn zostali aresztowani. Od osób które pracowały przy amstkomisarzu ^{dowiedziałem się} że nad nimi odbywała narada czy mają być zabici. W czasie tej narady amstkomisarz Hans Urban i kmdant posterunku Weiss zdecydowali, że zostaną rozstrzelani. Zgodnie z tą decyzją porównani zostali na egzekucję do by ^{getta.} ^{o drodze dwóch uciekło, jeden w czasie ucieczki został cięż}ranny i po paru dniach zmarł. Przed zabiciem tych mężczyzn został zabity przez żandarmerię przechazta-żyd Wacław Gnezin. Kto zabił nie wiem dokładnie, wiem tylko, że żandarmeria z Suchowoli. Słyszałem też, że do Suchowli szła lekarz dentysta-żydówka i na ^{dzie została została zabita.} Przed tym rozmawiał z nią Weiss, obiecał jej pracę w getcie, tam ją zaprowadzono i zabito. Pamiętam, że w 1943r. został aresztowany ~~Winn~~ Komendant imienia nie pamiętam. Po kilku dniach kazano mu wozic wieprz taczka i w momencie gdy był odwrócony w tył głowy strzelił mu Weiss i zabił go. Zabita też została rodzina Wisniewskich z Jacwieży ze względu na pomoc partyzan radzieckiemu. Przy tym rozstrzeliwaniu był prawdopodobnie Weiss i żandarmeria z Suchowli. Słyszałem też, że została zabita cała rodzina z dziećmi z jakiegoś kolonii w pobliżu lasu Dębowego niedaleko wsi Kopciówka. Zabito tam około osmi osób. W lesie też został zabity chłopiec z Czerwonki, zabity on był w lesie. Zabity też został Józef Karny. Słyszałem, że w okolicach wsi Lesniki była ziemianka i w niej ukrywali się Żydzi, została ona wykryta i żandarmeria zabiła ich, było tam dwóch Żydów. Wiem też, że ludzie przywieźli drzewo do elektrowni i tam zostali pobici. Byli oni z masakrowani, ciekła krew nie było widac twarzy. Bili ich amstkomisarz Hans Urban i Weiss. Wiem, że Hans Urban pochodził z okolic Królewca, z zawodu był zecerem. W tym czasie miał około czterdziestu lat. Poza tym więcej szczegółów działalności żandarmerii i amstkomisarza nie pamiętam.

Przesłuchał:

[Signature]

Swadek po odczytaniu podpisuje:

[Signature]

64
85

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku.

S. 271/68

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 23 kwietnia 1975 r. w Białymstoku

Sędzia Sądu Powiatowego Wanda Tokarzewska delegowany

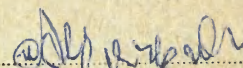
do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich
Białymstoku

działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

udzielał protokolanta Elżbiety Świąckiej

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza właściwym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

(podpis świadka)

Świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Antoni Wierzbicki

Imiona rodziców Józefa i Marcin

Miejsce i data urodzenia 9 października 1909 r. w Warszawie

Miejsce zamieszkania Leśniki, p-ta Suchowola, pow. Dąbrowa Białostocka

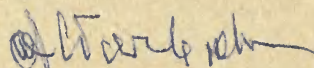
Profesia rolnik

Wykształcenie siedem klas szkoły podstawowej

Skazanie za fałszywe zeznania nie karany

Przynależność do stron obcy

Przez cały okres okupacji hitlerowskiej mieszkałem we wsi Leśniki, powiat Sokółka. Najbliższy posterunek żandarmerii niemieckiej był w Suchowoli. Znałem z widzenia żandarmów z tego posterunku. Nazwisk ich nie znałem. Od jesieni 1942 r. czyli od likwidacji getta żydowskiego w Suchowoli w pobliżu naszej wsi w lesie ukrywało się dwóch Żydów.

-68

druga strona zeznań świadka Antoniego Wierzbickiego

Żydzi ci pochodzili z Suchowoli i pamiętam, że trudnili się krawiectwem. Jak się oni nazywali, tego nie wiem. Nie pamiętam też, w jakim oni byli wieku. Żydzi ci ukrywali się do wiosny 1943r. a potem zostali rozstrzelani przez żandarmów z posterunku w Suchowoli. Pamiętam, że w tym dniu byłem we wsi i przyszedł Piotr Rzepnicki, który powiedział do mnie, abym szedł z nim do lasu. Razem z nami wyszedł Franciszek Jarmoszko. Kiedy wyszliśmy za wieś, w pewnym momencie zauważyłem, że kilku żandarmów z posterunku w Suchowoli wypędziło z lasu tych dwóch Żydów, co się ukrywali. Byłem wówczas w odległości około trzystu metrów od lasu. Żandarmi odwrócili Żydów twarzą w kierunku wsi, a następnie strzelili do nich. Nie mogę powiedzieć, ilu żandarmów strzelało. O ile się nie mylę, to wydaje mi się, że koło Żydów stało trzech żandarmów. Kiedy podeszliśmy bliżej, to widziałem leżących, rozstrzelanych Żydów. Wówczas kazano nam wrócić do wsi i zabrać ze sobą łopaty. Ja co prawda wróciłem do wsi i pamiętam, że brałem łopatę, ale nie kopałem dołu. Kiedy wróciłem do lasu, to inni mieszkańcy naszej wsi zakopywali zwłoki zamordowanych. Nazwisk, ani imion tych ludzi nie pamiętam.

Przesłuchała:

W. Tokarzewska
Wanda Tokarzewska

Protokołowała:

Elzbieta Święcka
Elzbieta Święcka

Odczytałam:

Antoni Wierzbicki
Antoni Wierzbicki

100 87 69

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku

Sygn. akt S.271/68

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 2 maja 1975 w Białymstoku

Sędzia Sądu Powiatowego Wanda Tokarzewska delegowany

do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich

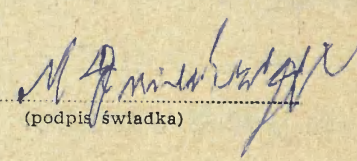
w Białymstoku

działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

udziałem protokolanta Elżbiety Świeckiej

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza własnoręcznym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

(podpis świadka)

Następnie świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Marcin Gniedziejko

Imiona rodziców Antoni i Rozalia

Data i miejsce urodzenia 11 listopada 1900r. w Leśnikach

Miejsce zamieszkania Leśniki, p-ta Suchowola, pow. Dąbrowa Białostocka

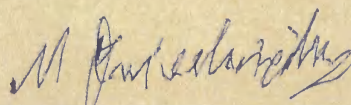
Zajęcie rolnik

Wykształcenie podstawowe

Karalność za fałszywe zeznania nie karany

Postanowienie do stron obcy

Przez cały okres okupacji niemieckiej mieszkałem we wsi Leśniki, powiat Sokółka. W 1941r. po wkroczeniu Niemców na tereny Białostoczczyzny w Suchowoli utworzone posterunek żandarmerii, którego działalnością terytorialną była objęta nasza wieś. Pamiętam, że komendant żandarmerii nazywał się Weiss. Jeden zaś z żandarmów nosił nazwisko Hirsch.

70
88

druga strona zeznań świadka Marcina Gniedziejko

Nazwisk pozostałych żandarmów nie pamiętam. Amtskomisarz nazywał się Jan Urban. Urzędował on również w Suchowoli.

Jesienią 1942r. w Suchowoli zlikwidowano getto żydowski. Żydów wówczas wywieziono w kierunku Grodna. W czasie transportu niektórym Żydom udało się zbiec., a niektórzy jeszcze przed wywiezieniem ukryli się w pobliskich wsiach. Koło naszej wsi w lesie ukryło się dwóch Żydów. Na jednego z nich mówiono Icek. Wiem, że byli oni z zawodu krawcami. Obaż byli w wieku po około trzydzieści pięć lat. Żydzi ci wykopali w lesie dół, w którym ukrywali się do wiosny 1943r. Potem zaś zostali rozstrzelani przez żandarmów z posterunku w Suchowoli. Momentu rozstrzelania Żydów nie widziałem. W dniu tym byłem w Suchowoli na zebraniu sołtysów. Kiedy wracałem do domu, a byłem w odległości około pół kilometra od wsi, słyszałem strzały dochodzące z pobliskiego lasu. Zaszedłem do domu i dowiedziałem się od swojej bratowej, że żandarmi z posterunku w Suchowoli kazali wszystkim młodym mężczyznom pójść do lasu, gdzie ukrywali się Żydzi. Żandarmi zaś urządzili w tym lesie obławę. Wówczas zorientowałem się, że Żydzi na pewno zostali rozstrzelani wtedy, kiedy wracałem do domu i słyszałem strzały. Poszedłem do lasu i zobaczyłem świeżo zasypyany dół. Mieszkańcy naszej wsi mówili mi, że zostali tam pochowani rozstrzelani Żydzi. Kto zakopywał zwłoki, tego nie wiem. Na miejscu było również czterech żandarmów niemieckich z posterunku w Suchowoli. Wśród nich był żandarm Hirsch.

Przesłuchała:

W. Tokarzewska

Protokołowała:

Elżbieta Święcka

Odczytałam:

Marcin Gniedziejko

W POBLIŻU WSI LESNIKI WYKONANY W/G
OSWIADCZENIA GNIEDZIEJKO MARCINA ZAM.
LESNIKI POW DĄBROWA BIAŁ

około 2 km

droga polna prowadząca ze wsi Leśniki w kier. Kierszówki

LEGENDA.

- 1 miejsce gdzie była ziemianka Żydów
- 2 miejsce gdzie zostali zamordowani
- 3 zabudowania wsi Leśniki

lasek brzożowy

lasek brzożowy

MATERIAŁ POGLĄDOWY

do sprawy zamordowania dwóch Żydów w Leśnikach Egz. Nr 2

1 Widok ogólny lasu na kol. wsi Leśniki w którym to Żydzi mieli wykopaną ziemiankę.

2 Zdjęcie jak nr.1 widok zbliżony.

82

3 Mieszkaniec wsi Ieśniki wskazuje miejsce gdzie była ziemianka Żydów.

4 Gniedziejko Marcin wskazuje miejsce gdzie zostali zabici Żydzi.

Białystok, dnia 18 I 1975 r. 95

171

S 271/68

Główna Komisja Badania
Zbrodni Hitlerowskich w Polsce
Wydział Badawczo Dokumentacyjny

W a r s z a w a

Al. Ujazdowskie 11

Zwracam się z uprzejmą prośbą o udzielenie informacji dotyczących następujących faktów zbrodni popełnionych przez żandarmów z posterunku w Suchowoli, pow. Dąbrowa Białostocka /dawniej Sokółka/:

- 1/ zamordowanie 5 mężczyzn w Suchowoli na terenie byłego getta w dniu 8 XI 1942 r.,
- 2/ zamordowanie w Chodorówce Starej 12 V 1944 r. 6- osobowej rodziny Wiśniewskich z Jaćwieży Dużej oraz jednego mężczyzny z Karpowicz,
- 3/ zamordowanie w Suchowoli w 1942 r. Józefa Poławskiego mieszkańca tejże wsi,
- 4/ zamordowanie w 1943 r. w Pokośnym Józefa Sadurskiego,
- 5/ zamordowanie w 1944 r. w Suchowoli mieszkańca wsi Pokośne Aleksandra Komendanta,
- 6/ zamordowanie w Suchowoli młodego chłopca pochodzenia żydowskiego
- 7/ zamordowanie w Skindzierzu Edwarda "akowca - mieszkańca tejże wsi.
- 8/ zamordowanie w Jaćwieży Dużej mieszkańca wsi Skindzierz - Jakowca Kazimierza,
- 9/ zamordowanie w lesie k/Suchowoli w dniu 14 VII 1943 r. leśniczego Jaremięgo Waśniewskiego, Rozalii Podłuskiej, Izzydora Boguszewskiego oraz jego żony Jadwigi.
- 10/ zamordowanie w Chodorówce Starej w dniu 12 V 1944 r. - Stanisława Szczerby,
- 11/ zamordowanie w 1942 r. w Jagłowie Józefa Karnego - mieszkańca wsi Suchowola,
- 12/ zamordowanie w XI 1942 r. w Suchowoli nauczyciela Bukowczyka - mieszkańca tejże wsi,
- 13/ zamordowanie 2 Żydów w lesie w pobliżu wsi Leśniki,
- 14/ zamordowanie jeńca radzieckiego we wsi Podgrodzisk,
- 15/ zamordowanie w Leśnikach Henryka Szkiładzia,
- 16/ zamordowanie Małyszki ze wsi Czerwonka,
- 17/ zamordowanie w pobliżu Suchowoli Żydówki-lekarki.

Sądza del. do OKBZH
w Białymstoku
W. Idon

OKRĘGOWA KOMISJA
Badania Zbrodni Hitlerowskich
w Białymstoku
ul. Skłodowskiej nr 1
tel. 204-41
0-950 Białystok

Białystok, dnia 25 stycznia 1975r.

175

99

S.271/68

Posterunek Milicji Obywatelskiej

w Suchowoli

pow. Dąbrowa Białostocka

W odpowiedzi na pismo z dnia 25 stycznia 1975 roku uprzejmie powiadomiam że w sprawie prowadzonej rozmów z ludnością w Suchowoli Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku zwraca się z uprzejmą prośbą o przeprowadzenie wywiadu wśród mieszkańców Suchowoli celem ustalenia naocznych świadków następujących zbrodni popełnionych przez byłych żandarmerów z posterunku w Suchowoli:

1. zamordowanie Józefa Póplawskiego, rzeźnika w Suchowoli.
Proszę również ustalić, czy żyje ktoś z rodziny zamordowanego.
2. zamordowanie: Izydora Boguszeńskiego
Jadwiży Boguszeńskiej - mieszkańców Suchowoli
Jaremię Waśniewskiego
Rozalii Podkuskiej - mieszkańców Dubasiewszczyzny.
3. Proszę ustalić, czy żyje ktoś z rodziny Boguszeńskich.
4. zamordowanie w Suchowoli nauczyciela Bukowszczyka - proszę ustalić, kto żyje z rodziny zamordowanego, posterunku jako młodego chłopca pochodzenia żydowskiego.
5. zamordowanie w pobliżu Suchowoli ~~Władysława Gniezina~~ Żydówki - lekarki,
6. zamordowanie Żyda - Wacława Gniezina.

W uzyskanych informacjach proszę podać imiona, nazwiska oraz dokładne miejsca zamieszkania świadków, jak również członków rodzin osób zamordowanych.

Z uwagi na termin śledztwa uzyskane informacje proszę nadesłać do dnia 15 lutego 1975r.

Ponadto proszę odpis uzyskanych informacji zatrzymać do czasu przyjazdu funkcjonariusza /technika/ MO z KPOM w Dąbrowie Białostockiej, który będzie sporządzał dokumentację techniczną poszczególnych zbrodni. Ustaleń świadkowie umiejscowia fakty zbrodni i wskażą temuż funkcjonariuszowi.

W. Iolam

W. Tobaczewski

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku

Sęd. akt

5.15/79

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 27 listopada 1979 r. w Białymstoku, Waldemar Monkiewicz, Podprokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku delegowany do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku, przez Generalnego Prokuratora PRL działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

Z udziałem protokolanta

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza własnoręcznym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

(podpis świadka)

Następnie świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Józef Ostrowski

Imiona rodziców Stanisław i Anna

Data i miejsce urodzenia 3 IX 1918 r w Suchowoli

Miejsce zamieszkania Suchowola ul. Plac Kościuszki 12

Zajęcie rancista

Wykształcenie 7 klas szkoły podstawowej

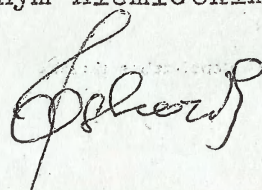
Karalność za fałszywe zeznania nie karany

Stosunek do stron obcy

Mieszkańcem Suchowoli jestem od urodzenia. W okresie okupacji hitlerowskiej przez pewien czas ukrywałem się, miało to miejsce od 9 listopada 1942 r. do lipca 1944 r.

Przypominam sobie, że kiedy Niemcy zajęli Suchowolę, po pewnym czasie utworzyli getto żydowskie. W getcie tym byli zarówno Żydzi z Suchowoli - około 1500 osób, jak też kilka rodzin żydowskich z Dąbrowy, a nawet rodzina żydowska Rosjańskich z Augustowa.

Getto żydowskie podporządkowane było władzom cywilnym niemieckim.

- 2 -

Żydzi posiadali swoją radę na której czele stał Symcha Łazar. Rada żydowska nazywana była po niemiecku Judenratem. Kto wchodził w jej skład nie jest mi wiadome.

Wspomniany przeze mnie Symcha Łazar przychodził w sprawach żydowski do Amtskommissarza niemieckiego, którym był Hans Urban. Wszelkie zarządzenia niemieckie rada żydowska wykonywała. Wiadome mi jest, że getto zostało utworzone wkrótce po zajęciu Suchowoli przez Niemców, prawdopodobnie we wrześniu 1941 r. Wówczas ogrodzono getto parkanem o wysokości około 2 metrów, ponad którym znajdowały się jeszcze druty kolczaste. Żydzi byli obowiązani naszyć sobie gwiazdy Syjonu na pierśsiach i plecach. Getto zlokalizowano przy ulicach Augustowskiej, Kościelnej, od rynku do końca Sadowej. W getcie były trudne warunki życia, ciasnota, gdyż stłoczono tam na niewielkiej przestrzeni większą liczbę osób. Mieszkańcy getta głodowali, prosili o pożywienie. Sam niejednokrotnie przerzucałem chleb i inne produkty żywnościowe przez ogrodzenie getta, na prośbę znajomych Żydów. Getto zostało zlikwidowane jesienią 1942 r. w listopadzie. Amtskommissarz zarządził aby mieszkańcy okolicznych wsi posiadający furmanki stawili się w określonym dniu przed gettem na ulicy Kościelnej, w pobliżu kościoła i szkoły po stawowej. Tymi furmankami pod nadzorem żandarmerii niemieckiej wszyscy Żydzi z getta zostali wywiezieni. Słyszałem, że wywieziono ich do Kiebasina koło Grodna. Na dwa dni przed likwidacją getta do Suchowoli przyjechali samochodami ciężarowymi umundurowani Niemcy. Czy to byli żandarmi, żołnierze, czy też funkcjonariusze innych formacji - nie jestem w stanie powiedzieć. Faktem jest, że Żydzi po wywiezieniu już nie wrócili. Gdzie ich zamordowano, nie wiem.

Już po likwidacji getta został zamordowany przechrzta, Żyd, który nazywał się Wacław Gnezin. Liczył on około 22 lata, został przez żandarmów zatrzymany poza Suchowolą. Momentu zamordowania go nie widziałem. Słyszałem jedynie, że miało to miejsce na terenie getta i że sprawcą tego morderstwa był żandarm Hürsch, który oddał strzał do idącego przed nim Gnezina. Wydaje mi się, że zwłoki Gnezina zakopano na terenie getta. Nie pamiętam obecnie kto zakopywał zwłoki zamordowanego Gnezina. Słyszałem również o zamordowaniu przez żandarmów niemieckich mieszkańca Suchowoli Kazimierza Bukowczyka, sam jednak nie widziałem tego faktu. Słyszałem również o zamordowaniu przez żandarmów Józefa Popławskiego i Aleksandra Komendanta.

Przesłuchałem:

Waldemar Monkiewicz

Odczytałam:

Józef Ostrowski

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku

Sygn. akt

S. 15/79

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 27 listopada 1979 r. w Białymstoku, Waldemar Monkiewicz, Podprokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku

delegowany

do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku, przez Generalnego Prokuratora PRL

działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

z udziałem protokolanta

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza własnoręcznym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

(podpis świadka)

Następnie świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Bolesław M i k i e l s k i

Imiona rodziców Józef i Anna

Data i miejsce urodzenia 13 XII 1905 r. w Wiżajnach

Miejsce zamieszkania Suwałki ul. Kościuszki 68

Zawód rencista

Wykształcenie 7 klas szkoły podstawowej

Karalność za fałszywe zeznania nie karany

Pogląd do stron obcy

Mieszkańcem Suchowoli byłem w latach 1929-1946. Mieszkałem tam również w okresie okupacji hitlerowskiej. Byłem tam krawcem. Przypominam sobie, że kiedy Niemcy zajęli Suchowolę zostało tam przez nich utworzone getto żydowskie. Zostało ono usytuowane przy ulicach Kościelnej i Augustowskiej. Ilu było Żydów w getcie trudno mi powiedzieć, nie wykluczam jednak, że mogło ich być około 1,5 tysiąca osób. Na czele getta stał Judenrat, wiem, że w jego skład wchodził m. in. Mowśze Putyiek. Nazwisk pozostałych członków Judenratu nie pamiętam.

B. Monkiewicz

dalszy ciąg zeznań Bolesława Mikielskiego

- 2 -

Z tego co mi jest wiadome getto podlegało landratowi w Sokółce, tam kierowano wszystkie pisma w sprawach związanych z ludnością żydowską i jej losami. Amtskommissarz w Suchowoli nazywał się Hans Urban, pochodził z terenu byłych Prus Wschodnich. Pracowałem u niego jako magazynier i tłumacz gdyż znam język niemiecki. Stąd też spotykałem się z problematyką getta. Wiadome mi jest, że było ono ogrodzone, nadzorowali je żandarmi z miejscowego posterunku. W getcie była ciasnota i głód. Nie jestem bliżej zorientowany czy z getta w Suchowoli zdarzały się ucieczki. Getto zostało zlikwidowane jesienią 1942 r. Żydów wywieziono i popędzono również pieszo w kierunku Grodna. Na zarządzenie Amtskommissarza przyjechali furmankami okoliczni chłopci, jeszcze w nocy. Tymi furmankami wywieziono Żydów. Część popędzono pieszo. Wysiedlenie Żydów odbyło się pod nadzorem miejscowych żandarmów i jakiegoś oddziału wojskowego. Mienie żydowskie zagrabili sobie Niemcy. Przez jakiś czas zwieziono je do prowadzonego przeze mnie magazynu. Rzeczy żydowskie znajdowały się w tym magazynie stosunkowo krótko. Przyjeżdżali bowiem żandarmi niemieccy z okolicznych posterunków: Sztabina, Dąbrowy Białostockiej, Korycina i wybierali co im się bardziej podobało, zabierając te rzeczy sobie. Magazyn znajdował się w budynku stanowiącym przed wojną własność kupca żydowskiego Pieszczańskiego.

Żydzi- po wywiezieniu ich z getta- już nie wrócili. Gdzie ich Niemcy zamordowali nie jest mnie wiadome.

Z osób, które zostały zamordowane przez żandarmów niemieckich w Suchowoli przypominam sobie Józefa Popławskiego. Daty tej zbrodni nie pamiętam. Osobiście faktu zbrodni nie widziałem. O zamordowaniu przez żandarmów Popławskiego dowiedziałem się od jego żony Heleny Popławskiej która mi o tym mówiła bezpośrednio po tym wydarzeniu. Zwłok Popławskiego również nie widziałem. Z relacji Popławskiej wynikało, że sprawcą tej zbrodni był komendant żandarmerii Weiss, który zastrzelił Popławskiego na ulicy. Nazwy tej ulicy obecnie nie pamiętam.

Wiadome mi jest, że w Suchowoli urzędował leutnant Rüdell, któremu podlegały okoliczne posterunki żandarmerii. Jakże to były posterunki- nie wiem.

Przesłuchałem:
Waldemar Monkiewicz

Odczytałem:
Bolesław Mikielski

B. Mikielski

238

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku

Sygn. akt

5.15/79

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 30 listopada 1979 r. w Białymstoku, Waldemar Monkiewicz, Podprokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku delegowany do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku, przez Generalnego Prokuratora PRL działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

~~W udziałem protokolanta~~

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza własnoręcznym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

Klimowicz Anna
(podpis świadka)

Następnie świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Anna Klimowicz

Imiona rodziców Jan i Stefania

Data i miejsce urodzenia 13 IV 1913 r w Kamieniu

Miejsce zamieszkania Suchowola ul. Waryńskiego 35

Zajęcie rolniczka

Wykształcenie 2 klasy szkoły podstawowej

Karalność za fałszywe zeznania nie karana

Stosunek do stron obca

W okresie okupacji hitlerowskiej, podobnie jak i obecnie, zamieszkałam w Suchowoli. Zajmowałam własny dom przy ul. Świętokrzyskiej. Nadmieniam, że obecnie ulica ta nazywa się Waryńskiego i nadal w tym domu zamieszkuję.

Natomiast podczas okupacji, w krótkim czasie po zajęciu Suchowoli przez Niemców, z domu tego zostaliśmy wysiedleni. Ulica Świętokrzyska weszła bowiem w skład getta żydowskiego. Zostałam zmuszona przez Niem-

Klimowicz Anna

Dalszy ciąg zeznań Anny Klimowicz

- 2 -

ców aby opuścić swój dom i przenieść na ulicę Czerwońską, do domu pożydowskiego. Daty utworzenia getta nie pamiętam, nie wykluczam, że było to w sierpniu 1941 r. Nie jestem bliżej zorientowana czyją decyzją zostało utworzone getto, oraz kto konkretnie polecił mi przenieść się do innego domu. Faktem jest, że po utworzeniu getta umieszczono w nim wszystkich Żydów zamieszkujących w Suchowoli. Ilu było Żydów w Suchowoli nie jestem bliżej zorientowana. W getcie Żydzi byli bardzo stłoczeni, po kilka rodzin zamieszkiwało w jednym mieszkaniu. Getto było otoczone parkanem i nad tym parkanem specjalnym zabezpieczeniem z drutu kolczastego. Parkan był wysoki, z desek. Z moich obserwacji wynika, że na getto przeznaczono zabudowania przy ul. Kościelnej i Augustowskiej. Nie jestem bliżej zorientowana w jaki sposób Żydzi byli dozorowani. Mieszkańcy getta cierpieli na niedostatek żywności, w którą zaopatrywali się u miejscowej ludności polskiej, korzystając z jej wsparcia.

Nie znam dokładnej daty likwidacji getta. Podczas tej likwidacji wszyscy Żydzi zostali wywiezieni. Gdzie ich wywieziono nie jest mi wiadome. Żaden z Żydów do Suchowoli już nie wrócił, słyszałam, że zostali oni przez Niemców wymordowani. Rzeczy pożydowskie pozostały na terenie getta zabrali je Niemcy. Kiedy wszystkie rzeczy pożydowskie zostały zabrane przez Niemców pozwolono nam wrócić do swoich domów. Stwierdziłam, że był rozebrany mój chlew, widocznie Żydzi na skutek braku opału użyli drewna z tego chlewa na opalanie mieszkań w zimie.

Moim sąsiadem był Dawid Kuśnier, podzielił on wraz ze swoją rodziną losy ludności żydowskiej Suchowoli.

Prześłuchałem:
Waldemar Monkiewicz

Odczytałam:
Anna Klimowicz

Anna Klimowicz

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku

Sygn. akt

5.15/79

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 29 listopada 1979 r. w Białymstoku, Waldemar Monkiewicz, Podprokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku

delegowany do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku, przez Generalnego Prokuratora PRL działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

~~Z udziałem protokolanta~~

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza własnoręcznym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

(podpis świadka)

[Podpis świadka]

Następnie świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Franciszek Jaroszko

Imiona rodziców Wincenty i Waleria

Data i miejsce urodzenia 30 XI 1920 r w Leśnikach

Miejsce zamieszkania Leśniki, gm. Suchowola

Zajęcie rolnik

Wykształcenie 7 klas szkoły podstawowej

Karalność za fałszywe zeznania nie karany

Stosunek do stron obcy

Znałem dobrze mieszkańca naszej wsi Henryka Szkiładzia. Przypominam sobie, że w okresie międzywojennym w związku z popełnionym przez niego przestępstwem, był on sądzony przez sąd polski i skazany na karę więzienia. Przez kilka lat przebywał on w więzieniu, następnie w związku z działaniami wojennymi z więzienia wypuszczono go i wrócił on do wsi. Wiem, że w okresie władzy radzieckiej zajmował się on prowadzeniem gospodarstw rolnego. Gospodarzył wspólnie z ojcem.

Po zajęciu naszych terenów przez Niemców Szkiładź widocznie został

[Podpis Jaroszko]

Dalszy ciąg zeznań Franciszka Jarmoszki

- 2 -

przez kogoś uprzedzony, że będzie przez Niemców poszukiwany. Faktem jest bowiem, że ukrywał się przed Niemcami. Czasami jednak przychodził do domu. Daty dokładnie nie przypominam, było to chyba latem 1943 r. Szkiładź przebywał w domu. Niespodziewanie pojawili się we wsi żandarmi niemieccy z posterunku w Suchowoli. Nie potrafię powiedzieć ilu żandarmów wówczas przyjechało, gdyż ich nie widziałem. Następnego dnia rano dowiedziałem się, że żandarmi po przybyciu do naszej wsi udali się do domu Szkiładzia i tam śpiącego zastrzelili. Zwłok Szkiładzia nie widziałem mimo, iż od sołtysa naszej wsi otrzymałem polecenie aby je zakopać. Nie wykonałem jednak tego polecenia i nie wiem kto zakopywał zwłoki. Wiadome mi jest, że zwłoki Szkiładzia zostały przewiezione na cmentarz w Suchowoli i tam zakopane.

Daty dokładnie nie przypominam, chyba w marcu 1943 lub 1944 r. żandarmi niemieccy z Suchowoli zamordowali w naszej wsi dwóch mężczyzn narodowości żydowskiej. Wspomniani Żydzi byli mi nieznani. Ukrywali się oni po likwidacji getta w Suchowoli w lasku koło naszej wsi. Lasek ten stanowił własność Franciszka Rydzewskiego. Żydzi wykonali w tym lasku ziemiankę, w której przebywali. Krytycznego dnia na polecenie żandarmów sołtys zgromadził wszystkich mężczyzn po czym przyjechali żandarmi z Suchowoli. Było ich czterech lub pięciu, przyjechali rowerami. Nazwisk ich nie znam. Żandarmi polecieli abym ja i Antoni Wierzbicki szli za nimi, innym mężczyznom polecieli pozostać we wsi. Idąc za żandarmami około 50-100 metrów widziałem jak zbliżyli się oni do lasu, rozstawili się w tyralierę i weszli do lasu. Po pewnym czasie usłyszeliśmy pokrzykiwania żandarmów i zobaczyliśmy, że z lasu żandarmi wypędzili dwóch mężczyzn. Byłem oddalony od tego miejsca około 100 metrów. Widziałem jak żandarmi stojąc od wspomnianych mężczyzn około 3-4 metry wymierzili do nich z karabinów. Spodziewając się, że żandarmi zastrzelą tych mężczyzn odwróciłem się. Usłyszałem strzały, ile ich było nie pamiętam. Po strzałach spojrzałem w kierunku lasu i zobaczyłem moment gdy rozstrzelani mężczyźni padali na ziemię. Żandarmi przywołali nas do tych mężczyzn i polecieli zakopać zwłoki. Jednego z mieszkańców naszej wsi, który był konno w polu liżu lasu wysłali żandarmi po szpadle. Ponieważ jeden z mężczyzn dawał jeszcze znaki życia żandarm dobił go z pistoletu. Byłem wówczas w odległości około 10 metrów, widziałem że żandarm strzelał do leżącego z pistoletu. Jak ten żandarm nazywał się nie wiem. Wydaje mi się, że był on średniego wzrostu, średniej tuszy o okrągłej twarzy w wieku około 30 lat. Bliższych szczegółów jego wyglądu nie jestem w stanie podać. Żandarm strzelał z odległości około 2 metrów od leżącego mężczyzn. Zamordowani

Franciszek Jarmoszka

Dalszy ciąg zeznań Franciszka Jarmoszki

- 2 -

byli w średnim wieku, słyszałem, że zajmowali się krawiectwem. Mieszkańcy naszej wsi udzielali im pomocy żywnościowej. Na polecenie żandarmów wykopaliśmy dół na polu Franciszka Rydzewskiego pod lasem, w miejscu gdzie mężczyźni ci zostali zabici. Przy zakopywaniu zwłok żandarmi by przez cały czas obecni. Następnie odjechali do Suchowoli.

Nadmieniam, że zamordowani przez żandarmów Żydzi byli ludźmi spokojnymi żadnych przestępstw nie popełnili. Żandarmi zamordowali ich bez żadnego powodu.

Przesłuchałem:
Waldemar Monkiewicz

Odczytałam:
Franciszek Jarmoszko

[Signature]

Okręgowa KOMISJA BADANIA ZBRODNI HITLEROWSKICH w Białymstoku
 Sygn. akt S. 15/79

PROTOKÓŁ PRZESŁUCHANIA ŚWIADKA

Dnia 27 listopada 1979 r. w Białymstoku, Waldemar Monkiewicz, Podprokurator Prokuratury Rejonowej w Białymstoku delegowany do Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Białymstoku, przez Generalnego Prokuratora PRL

działając na zasadzie art. 4 Dekretu z dnia 10.XI.1945 r. Dz. U. Nr 51 poz. 293 i art. 129 kpk.

~~z udziałem protokolanta~~

przesłuchał niżej wymienionego w charakterze świadka.

Świadka uprzedzono o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznania, po czym świadek stwierdza własnoręcznym podpisem, że uprzedzono go o tej odpowiedzialności (art. 172 kpk).

Antoni Szychowski
 (podpis świadka)

Następnie świadek zeznał co następuje:

Imię i nazwisko Antoni Szychowski

Imiona rodziców Paweł i Zofia

Data i miejsce urodzenia 24 V 1918 r w Trzyrzeczcu

Miejsce zamieszkania Suchowola ul. Plac Kościuszki 23

Zajęcie rolnik

Wykształcenie 4 klasy szkoły podstawowej

Karalność za fałszywe zeznania nie karany

Stosunek do stron obcy

W Suchowoli zamieszkuje od 1924 r. W miejscowości tej przebywałem również w okresie okupacji hitlerowskiej.

Przypominam sobie, że w 1941 r. po zajęciu Suchowoli przez Niemców zostało utworzone getto żydowskie. Ogrodzono je wysokim parkanem i drutami kolczastymi. Było ono usytuowane przy ulicach Augustowskiej i Kościelnej. W getcie znajdował się Judenrat, nie znam nazwisk jego członków. W getcie panował głód. Miejscowa ludność niejednokrotnie pomagała Żydom, a sam często dawałem żywność Żydom, którzy o to prosili. Nawet zdarzyło się, że zawiązałem całą furę ziemniaków do Augustowa, gdzie członkiem Judenra-

Antoni Szychowski

tu był Taunbaum. Znałem go dobrze i zawiozłem mu ziemniaków. Getto żydowskie w Suchowoli było ściśnięte na niewielkiej przestrzeni. Było bardzo tłoczno. Poza około 1500 osobami z Suchowoli w getcie umieszczono także niewielkie grupki ludności żydowskiej z pobliskich miejscowości. Dokładnie nie jestem w stanie określić ilu Żydów było w getcie w Suchowoli.

Widziałem, że Żydzi na polecenie władz niemieckich nosili na plecach i piersiach tak zwane gwiardy Syjonu. Do getta nie zachodziłem gdyż wstęp na teren getta był zabroniony. Przypominam sobie, że getto było niejednokrotnie patrolowane przez żandarmerię niemiecką.

Likwidacja getta nastąpiła jesienią 1942 r. Wszystkich Żydów wywieziono wówczas do Kiełbasina. Ja jako rolnik otrzymałem od Amtskommissarza za pośrednictwem sołtysa polecenie aby w oznaczonym dniu i godzinie zjechać furmanką do getta. Było to wczesnym rankiem. Wysiedlenie Żydów zajmowali się żandarmi. Poza żandarmami z posterunku w Suchowoli w akcji wysiedkania Żydów brali udział również umundurowani Niemcy którzy przyjechali do tej miejscowości. Nie jestem zorientowany skąd ci umundurowani Niemcy przyjechali i ilu ich było. Żydom pozwolono zabrać ze sobą jedynie bagaż podręczny. Na moją furmankę wsiedła cała rodzina żydowska, składająca się z 7 lub 8 osób. W Kiełbasinie Żydzi zostali umieszczeni w byłym obozie dla jeńców radzieckich. Nie wrócili już oni do Suchowoli i przypuszczam, że zostali wymordowani. Bliższych szczegółów nie znam. Mienie pożydowskie, które pozostało na terenie getta zabrali sobie Niemcy.

Po likwidacji getta słyszałem, że został przez żandarmów niemieckich zamordowany Wacław Gnezin, Żyd przechrzta. Bliższych szczegółów tej zbrodni nie znam.

Pewnego razu chyba w 1943 lub 1944 r. na polecenie żandarmów wożikiem ich furmanką do Połonina. Było to w nocy. Furmanek zebrało się około 10, na każdej jechało 2-3 żandarmów. Na rozkaz dowodzącego żandarmami komendanta zatrzymaliśmy się przed wsią w odległości około pół kilometra. Żandarmi poszli do wsi skąd przyprowadzili nieznanego mnie młodego chłopca w wieku około 20 lat. Żandarmi polecieli nam jechać w kierunku kolonii, tam ponownie zatrzymaliśmy się, po czym żandarmi wraz z tym chłopcem odeszli w kierunku stodoły. Byłem oddalony około 150 metrów, w tym czasie rozwidniało się. Żandarmi prowadząc wspomnianego chłopca udali się za budynek stodoły, skąd po chwili rozległa się seria strzałów z pistoletu automatycznego. Po tych strzałach żandarmi powrócili już sami do furmanek. Wróciliśmy do Suchowoli. Którzy żandarmi brali udział w rozstrzelaniu wspomnianego chłopca nie

A. Szychowski

Dalszy ciąg zeznań Antoniego Szychowskiego

- 3 -

jest mnie wiadome. Za wspomnianą stodołę było ich kilkunastu. Jestem pewny, że chłopiec ten został rozstrzelany. Jak on nazywał się nie wiem ani też za co. Słyszałem tylko, że był on mieszkańcem wsi Połonin, który uciekł z robót przymusowych.

Przesłuchałem:
Waldemar Monkiewicz

Odczytałem:
Antoni Szychowski

Antoni Szychowski

L. dz. 434/84

Suchowola dnia 3.05.1985 r. 257

19/5 85. 05. 107
Jch, 818/85Główna Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich
w Białymstoku

Stosownie do pisma nr. L.dz. 1224/84 w toku przeprowadzony wywiadów z mieszkańcami Suchowoli ustaliłem, że przed przyjsiem Niemców do Suchowoli we władzach radzieckich występowali:

- Antoni Bieciuk zam. Suchowola ul. Sadowa,
- Wierzbicki Feliks /wybył do Ekhu/
- Żyd Rabow,
- Komendantem milicji był Rosjanin Włczok który wydawał przepustki polakom do ZSRR,
- sołtysiem był Turel Feliks / nie żyje/.

W lecie 1941 r. wycofywali się Rosjanie i wówczas grupa Polaków ja Sylwester Stelmak, Bieciuk Stefan, Omielan Macław i inni zamieszka w Suchowoli zbudowali bramę przy młynie Stelmaka przed wjazdem do Suchowoli od Augustowa na cześć powitania Niemców z napisem "Niech żyje Hitler". Rosjanie wspólnie z Żydami dowiedzieli się o tym i wrócili z Korycina, rozbili bramę i wszczęli łapankę za organizato mi. Wspólnie z Rosjanami ujęli Omielana Macława i Stelmaka Sylwest których wywieziono na Sybir. Po rozbiciu bramy kilka dni później do Suchowoli przyjechali Niemcy od strony wsi Karpowicze. Wówczas zorganizowali Posterunek Żandarmerii oraz zajęli pomieszczenie szu manom "Szuc Policaj". W toku przeprowadzonych wywiadów nie ustalono aby ktoś znał Marię Dąbrowską. Felczer Lewicki współpracował z Niemcami, zmarł w 1947 r. Po przybyciu do Suchowoli Komisarzem był Niemiec "Wejs" średniego wzrostu, krępy, nos kruczki w wieku 55 lat i urzędował w miejscu gdzie obecnie znajduje się Ośrodek Zdrowia. Tłumaczką Komisarza była Mojżukowa /nie ustalono co się z nią stało/. Komisarzowi podlegała Żandarmeria, leśniczy / Polak - tłumacz Migielski i Karny Józef z Suchowoli/. Ponadto podlegała poczta gdzie pracował Ziemiuk Antoni i Bednarz jako listonosze.. Kierownikiem ich był Niemiec. Ksiądz z Suchowoli przekupił żonę Komisarza z Mogilnic /Niemca/ aby nie brano 50-ciu zakładników za zabicie Komisarza którego zabił Niemiec Żorka pomyłkowo w zasadzce na cmentarzu żydowskim w Suchowoli kiedy to oczekiwał na partyzanta którzy to żekomo zamierzali napaść na Posterunek Żandarmerii. W zamian za zakładników Polacy wspólnie z księdzem żonie zabitego darc wali pieniądze oraz dywany. Żywność Niemcom zbierali sołtysi każde wsi jako kontyngenty. U Komisarza kucharką była Kulikowska z Suchowoli. W czasie kiedy Żydzi przebywali w getcie to Zalewski / nie żyje/, Gniedziejko, Turel z ul. Fabrycznej, Ostrowski Józef zam. Suchowola za handel z Żydami oraz kradzież dóbr żydowskich zostali zatrzymani przez Niemców i niektórzy zostali rozstrzelani. Natomiast Turel, Ostrowski Józef i Karny zbiegli. Nie ustalono czy byli oni zorganizowani. Za handel z Żydami Żukowski z Karpowicz został wywiony przez Niemców na pośmiewisko w ten sposób, że na rynku w Suchowoli przypięto mu do tyłka zdjęcie Stalina i zmuszano niektórych

Żydów do całowania tegoż udjęcia.

W czasie pogromu ludności żydowskiej Żyd Borowik został zastrzelony przez Stasiękuka Juliana który w sposób szczególny znęcał się nad Żydami. Wymieniony obecnie zamieszkuje w Suchowoli na ul. Goniądzińskiej i jest rencistą. Żyd Rabow wycofał się z Armią Radziecką. Niemiec Krejbik był panem majątku w Karpowiczach. Żydzi wchodzili do władz radzieckich i zagrabiali Polaków w związku z czym stosunki Polsko-żydowskie układały się źle. Po przybyciu Niemców miało to wpływ na to, że Polacy uciekali się na Żydach a jednocześnie przysługiwali się Niemcom. W czasie pogromu Żydów Niemcy nie brali udziału a tylko stali z boku i fotografowali w jaki sposób Polacy postępują z Żydami. W czasie pogromu brali udział niżej wymienieni Polacy którzy na rozkaz Niemców na rynku zebrali około 20-tych Żydów jako podejrzanych o komunizm:

- Stasiękuk Julian, Wasilerski Jan, Teofilski Józef, Snański Józef, Talkowski Zenon, Radzikko Leonard, Zienin Zygmunt, Jan Siebko, Stefan Piesciuk, Antoni Macproński, Jakowski Józef, Prusowski Alfons, Kutyskiel Józef i inni tam. Suchowola.

Następnie wyżej wymienieni zebranych Żydów przy asyście Niemców podziali do rzeki Żekoro kapoń. W czasie kąpieli Polacy kilku Żydów wrzucili z mostu zabijając ich w ten sposób. Po kąpieli zapadzili Żydów do drewnianego budynku usytuowanego naprzeciw mieszkania Henryka Supronia. W budynku tym zabili deskami okna i drzwi a następnie poleli benzyną i podpalili. Część Żydów uciekła do lasu i w tym czasie w/w. Polacy a przede wszystkim Stasiękuk Julian, Talkowski i inni dobijali Żydów pałkami. Większość Żydów jednak uratowało się. Niemcy w tym czasie nie brali czynnego udziału w pogromie Żydów a jedynie fotografowali wydarzenia. Dzięki się to jeszcze przed zorganizowaniem getta dopiero po pół roku zorganizowano getto. Z w/w podejrzanych którzy też występowali jako świadkowie w sprawach o zbrodniach Niemców, inni byli osądzeni i niektórzy byli później szcumanami. W Suchowoli w getcie zebrani byli Żydzi z Janowa, Korycina i Suchowoli. Wszystkich Żydów z getta wieziono do Grodna a następnie do obozów w Oświęcimiu i w Kiełbasinie.

Wywiad sporządzono na podstawie wypowiedzi mieszkańców Suchowoli. Nie ustalono niektórych imion osób wymienionych w wywiadzie oraz adresów gdzie obecnie przebywają niektóre osoby. Niektóre informacje nie są dostatecznie wyjaśnione z uwagi na niemożliwość dotarcia do właściwych osób lub z uwagi na starość niektórych osób będących uczestnikami powyższych wydarzeń.

Sporządził:

st. sierż. Józef Sochorński.

I. 1. Miejscowość: Leśniki 2. G.R.N. lub ulica: Kiersnówka
3. Powiat: Dąbrowa Biał. 4. Województwo: Białystok

II. 1. Ilość osób zamordowanych: *) 2
W tym: 2. 2 3. Kobiet: 4. Dzieci:

III. 1. Sposób wykonania egzekucji: **) 2
2. Rozstrzelanie (ilość): 3. Powieszenie (ilość):
4. Zamordowanie innym i jakim sposobem:

IV. 1. Charakter egzekucji: **) skazańcy zostali zmuszeni do wykopania dołu.
2. Zbiorowa: 3. Pojedyncza: pojedyncza
4. Publiczna: publiczna 5. Niejawna:
6. Czy było obwieszczenie (data, podpis ogłaszającego — dołączyć oryginał, fotokopie lub podać gdzie się znajduje):

V. 1. Powód egzekucji: **) skazańcy byli narodowości żydowskiej
2. Akt terroru za działalność (jaka i w jakim czasie):
3. Odpowiedzialność zbiorowa za akcje ruchu oporu:
4. Represje w ramach akcji specjalnych okupanta:
5. Inne powody i jakie:

VI. 1. Dalsze losy ofiar (spalente itp.):
2. Miejsce pochowania ofiar egzekucji: zostali pogrzebani około wsi Leśniki w lesie obecnie będącym własnością Ob. Rydzewski Franciszek
3. Miejsce pochowania po ekshumacji (kiedy):

VII. 1. Data i miejsce egzekucji: wiosna m-c kwiecień 1943 rok wieś Leśniki
2. Godzina lub pora dnia: rano
3. Okoliczności: ujawnienie kryjówki w której ukrywali się.

VIII. 1. Z czyjego rozkazu i kto dokonał egzekucji: egzekucji dokonała żandarmeria z posterunku w Suchowoli.
2. Wehrmacht, SS i policja, żandarmeria, Selbstschutz, władze administracyjne itp.:
Nazwisko Komendanta żandarmerii "Wajjss"
3. Nazwiska, imiona, stopnie lub funkcje sprawców:

4. Czy byli sądzeni, kiedy i jaki sąd, jaki zapadł wyrok, źródło informacji (akta sprawy, prasa, itp.):

5. Dalsze losy sprawców:

IX. 1. Nazwiska i adresy świadków: Osakowicz Antoni zam. Podgrodzisk, Rydzewski Franciszek zam. Leśniki, Abramowicz Bolesław zam. Leśniki pow. Dąbrowa Biał.

X. 1. Dokumentacja archiwalna (czy są dokumenty, jakie, gdzie, podać sygnaturę):

2. Opracowania (pamiętniki, publikacje, artykuły prasowe itp.):

3. Fotografie:

XI. 1. Uwagi: skazańcy rozdzielani administracyjnie wsiach podział administracyjny dawny: wieś Leśniki Gmina Suchowola pow. Sokółka.

Siemion Władysław

Mojżuk Franciszek

Sporządzający

Kiersnówka dn. 6.VI.1968 r.

(Nazwisko, imię, miejscowość, data, ewent. nazwa instytucji)

Przewodn. Sądowej Komisji

Marian Persjajłow
(Nazwisko, imię, miejscowość, data)
Sekr. KP PZPR w Dąbrowie B-ckiej

Nazwiska i imiona osób rozstrzelanych nie są znane dla ludności okolicznej. Jak wynika z oświadczeń ludzi osoby rozstrzelane były narodowości żydowskiej /uciekinierzy z getta/ i ukrywali się w wódle wykopanej w ziemi około wsi Leśniki. Jeden z mieszkańców wsi Leśnik wiedział o wspomnianej kryjówce i przekazał to dla żandarmerii w Suchowoli, która najprawdopodobniej na rozkaz komendanta żandarmerii dokonała egzekucji.

VIII. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216.